

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ  
Ραδιοφωνική έκπομπή διά  
τὴν 13 'Ιουλίου 1969

Επισημοί 27<sup>η</sup>

Η έκπομπή παρουσιάζεται  
ἀπὸ τὸν ΚΩΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΔΗ  
καὶ τὸν ΔΗΜΗΤΡΗ ΓΙΑΝΝΟΥ  
ΚΑΚΗ. Τραγουδοῦ ἢ ΚΛΕΙΩ  
Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν μου λές Γιάγιο, περνᾷς καμμιά φορά ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ρηγίλλης ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πῶς ὄχι ; Πολύ συχνά μάλιστα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἀντελήφθης καμμιά φορά νά σοῦ μυρίζη κονιάκ ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κ ο ν ι ᾶ κ ; "Οχι !

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαίνεται πῶς θά ἔχη ἐξατμισθεῖ ἀπὸ τὴν πολυκαιρία ἢ μυρουδιά τοῦ οἴνοπνεύματος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μά πῶς σοῦ ἤρθε ἡ ἰδέα ὅτι ἡ ὁδὸς Ρηγίλλης πρέπει νά μυρίζη κονιάκ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι Γιάγιο μου, ἐδῶ κι' ἑκατὸ ἀκριβῶς χρόνια, στὰ 1869 στὸ μέρος αὐτό ἔπαι βρίσκειται σήμερα ἡ ὁδὸς Ρηγίλλης μέ καταπληκτικὰ της μέγαρα, τίς πολυκατοικίες καὶ τοὺς ἀσφαλτοστρωμένους δρόμους μέ τὰ μαρμαρένια πεζοδρόμια, δέν ὑπῆρχε τίποτε, ἀπολύτως τίποτε, ἐκτός ἀπὸ τὰ βατράχια τοῦ 'Ιλισσοῦ πού κατέβαινε ἀπὸ τὸ μέρος ἐκεῖνο...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ἐπειδὴ ὑπῆρχαν βατράχια, ἔπρεπε νά μοσχοβολᾷ κονιάκ ὁ τόπος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι Γιάγιο, μά ἐδῶ κι' ἑκατὸ ἀκριβῶς χρόνια, ἓνας νεαρός ἡλικίας δέκα ἀπὸ τὴν τότε ἔφτιαξε μιὰ ξύλινη παράγνα στὴν ὄχθη τοῦ 'Ιλισσοῦ, ἔβαλε μέσα στὴν παράγνα ἓνα καζανάκι καὶ μερικὸς σωληνες καὶ κᾶμποσα βαρέλια γιὰ νά παρασκευάζη κονιάκ. Κι' αὐτός ὁ νεαρός τότε δεκαοκτάρης λεγότανε 'Ανδρέας Καμπᾶς !

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί μου 'κανες τέτοιο πρόλογο Δημήτρη, μέ βατράχια καί μέ 'Ιλισσό, μέ χωράφια καί έρημία γιά νά φτάσωμε στό πρώτο έργοστάσιο οίνοπνευματοποιίας πού 'εγινε στήν 'Αθήνα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λίγο τό 'χεις ; "Αν σκεφτῆς Γιάγιο ότι ένα δεκαοκτάχρονο παιδί σκέφτηκε καί 'ίδρυσε μιὰ μικρή βιοτεχνία στήν αρχή πού πήρε τήν πιο άπίθανη εξέλιξη άργότερα, νομίζω πώς αξίζει νά ~~αφή~~ αναφέρωμε ένα τέτοιο γεγονός. Καί πρέπει νά σημειώσης ότι ο πρώτος πελάτης του μικρού εκείνου έργοστασίου ήτανε τό Στρατιωτικό νοσοκομείο, γι' αυτόν τόν λόγο τό πρώτο σήμα του κονιάκι καμπᾶ ήτανε σχετικό πρός τά νοσοκομειακά, ο 'Ερυθρός Σταυρός. "Ομως, όταν ύστερα από πολλά χρόνια, η συνθήκη της Γενεύης γιά τόν 'Ερυθρό Σταυρό άπηγόρευσε τήν χρησιμοποίησι αυτού του σήματος, ο 'Ανδρέας Καμπᾶς, άλλαξε τό βιομηχανικό του σήμα καί ο έρυθρός Σταυρός έγινε πράσινο τριφύλλι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή, σταματάει τό μυαλό του ανθρώπου όταν συλλογίζεται πώς ήτανε η 'Αθήνα πρίν ένατό χρόνια καί πώς 'εγινε τώρα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μόνο η 'Αθήνα άλλαξε ; Νά 'ξερεις Γιάγιο πόσα μνημεῖα της 'Αθήνας άλλαξαν όνόματα. Μπορείς νά φανταστῆς πώς λεγότανε η γνωστή μας σήμερα Πύλη του 'Αδριανού ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Η Πύλη του 'Αδριανού ; Είχε άλλο όνομα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως. Στήν εποχή της Τουρκοκρατίας ποιός ήξερε ότι η Πύλη του 'Αδριανού είχε έγερθει χίλια έφτακόσια χρόνια πρίν ; Βλέπανε λοιπόν οί παλαιοί άθηναῖοι μιὰ μαρμαρινη πύλη καί μέ τήν βοήθεια της φαντασίας καί του θρύλου, πιστεύανε ότι ~~από~~ χιά χατήρι μιᾶς βασιλοπούλας είχε γίνει αυτό τό μεγαλειώδες πέρασμα καί τήν Πύλη του 'Αδριανού τήν είχανε βγάλει ; Καμαρόπορτα της Βασιλοπούλας.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ετσι τήν λέγανε ; Καμαρόπορτα της Βασιλοπούλας ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ετσι. Καί μόνον όταν 'εφτασαν οί γερμανοί αρχιτέκτονες καί

οί Έλληνες αρχαιολόγοι, απέφάνθησαν ότι ή βασιλοπούλα του παραμυθίου της 'Αθήνας, ήτανε ο αυτοκράτορας της Ρώμης 'Αδριανός, πού άγαποϋσε τήν 'Αθήνα, της έφτιαξε τό περίφημο ύδραγωγείο πού ύπάρχει ακόμη καί σήμερα...

**ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Καί όέ 'Αθηναίοι από εύγνωμοσύνη του άνήγειραν αυτό τό μνημείο πού λέγεται : Πύλη 'Αδριανου. Όμως έχω μιάν άπορία. Όταν έφτασαν στην 'Αθήνα οι βαυαροί αρχιτέκτονες καί πολεοδόμοι, ποιό ήτανε άραγε οι πρώτοι δρόμοι της νέας πόλεως πού χαρακτήηαν ;

**ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** 'Απορία εύλογη καί άσφαλώς θα είναι άπορία πολλών μας άκροατών. Τρεις δρόμοι χαρακτήηαν κατ'άρχήν : 'Η όδός 'Ερμου, ή όδός Αιόλου καί ή όδός 'Αθηνᾶς.

**ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** 'Ερμου - Αιόλου καί 'Αθηνᾶς. Μέ άλλα λόγια έσχηματίσθηκε ένας σταυρός καί τό κέντρον της πόλεως βρισκότανε στις διασταυρώσεις 'Ερμου - Αιόλου - 'Αθηνᾶς.

**ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Γι' αυτό στην διασταύρωσι 'Ερμου καί Αιόλου κτίσθηκε τό πρώτο μεγάλο καφενείο της 'Αθήνας, ή 'Ωραία 'Ελλάς πού διέθετε καί μιλλιάρδο καί λίγο πιο κάτω, στην διασταύρωσι 'Ερμου καί 'Αθηνᾶς, ύπήρχαν οι περίφημες κ α ρ ό τ σ ε ς πού μετέφεραν τόν κόσμο στόν Πειραιᾶ.

**ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Καί όχι μόνο καρότσες αλλά όπως έχω άκούσει καί καμήλες. Οι καμήλες κυρίως ήτανε για τά έμπορεύματα.

**ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ** Βεβαίως καί αυτό τό ξέρομε άν όχι από περιγραφές, μά από ένα σχεδίασμα του γερμανου ζωγράφου : Κέλλενμπεργκ πού παριστάνει τις εργασίες για τήν χάραξι καί τήν λιθόστρωσι της όδου Πειραιᾶς.

**ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ** Τόν έχω ιδεί αυτόν τόν πίνακα του Κέλλενμπεργκ. Πραγματικά φαίνονται καί καμήλες πού κουβαλᾶνε πέτρες τετράγωνες για τήν λιθόστρωσι του δρόμου, της όδου Πειραιᾶς, ένῶ δεξιά καί άριστερά της όδου, εργάζονται στρατιώτες του μηχανικού, σιαπανείς μέ τις

ἀξίνες καί τὰ φτυάρια κι' ἕνας ὑπαξιωματικός ἔφιππος ἐπιβλέπει  
σάν πρωτομάστορας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ ~~Σά~~ Μπράβο ! Αὐτή ἀκριβῶς εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς ἐποχῆς τοῦ γερμα-  
νοῦ ζωγράφου Κέλλενμπεργι, ὁ ὁποῖος εἶχε ἔρθει στήν Ἀθήνα στά  
1835 καί ἐζωγράφιζε ὅ τι ἔβλεπε : Τό καφενεῖον τῆς Ὠραίας Ἑλ-  
λάδος, τό Παζάρι μέ τίς παράγες, τό ἄλλο μικρό παζάρι στό Φανά-  
ρι τοῦ Διογένους...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά κι' ἄλλη μιὰ παράξενη ὀνομασία : Τό Φανάρι τοῦ Διογένους. Τί  
σχέσι ἔχει ὁ Διογένης μέ τό φανάρι του, μ' αὐτό τό μαρμάρينو κα-  
τάλοιπο τῆς ἀρχαιότητος πού εἶναι στήν πραγματικότητα τό Μνημεῖον  
τοῦ Λυσικράτους.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ " Ἄς ξαναγυρίσωμε ὁμῶς στήν ὁδόν Πειραιῶς. Σιάβανε λοιπόν οἱ  
σκαπανεῖς τοῦ μηχανικοῦ, φτιάνοντας τόν νέο λιθόστρωτο δρόμο ἐνῶ  
οἱ ἐφημερίδες τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης συζητούσανε γιά τήν τεραστία  
δαπάνη : 15.000 δραχμές εἶχε προϋπολογισθεῖ ἡ δαπάνη γιά τήν κα-  
τασκευή τοῦ δρόμου καί ἡ τελευταία προσφορά ἐργολάβου ἦτανε :  
20.000 δραχμές. Σιάβανε λοιπόν οἱ σκαπανεῖς καί μόνη τους παρη-  
γοριά ἦτανε μερικές κοπέλλες πού ἐρχόντουσαν ἀπό τὰ κοντινά περι-  
βόλια τοῦ Μοσχάτου φέρνοντας στούς ἐργάτες σταφύλια καί σῦκα καί  
στάμνες μέ νερό πηγαδίσιο καί δροσερό. Φυσικά δέν ἦτανε λίγα  
τά εἰδύλλια πού ἐπλέκοντο μ' αὐτές τίς ἐπαφές καί τὰ βράδυα, ὅταν  
ἔγερνε ὁ ἥλιος στήν δύσι του καί πῆγαιναν οἱ σκαπανεῖς νά ξεκου-  
ραστοῦν στά τσαντήρια τους, τραγουδοῦσανε τό παλιό τραγοῦδι :  
Δέν ἐνθυμεῖσαι...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν ἐνθυμεῖσαι... " Ἦτανε ἡ μοναδική τους ψυχαγωγία τό τραγοῦδι  
" Ὅμως αὐτό τό " Δέν ἐνθυμεῖσαι... " θά μάς τό θυμίση τώρα ἡ φίλη  
μας ἡ Κλειώ Δενάρδου γιά νά μάς φέρη πιό κοντά σ' ἐκεῖνη τήν  
ἐποχή.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Δέν ἐνθυμεῖσαι...

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Έτσι πού τ'ά λεμε Δημήτρη, είναι άπίθανες οί μεταρρυθμίσεις καί οί άλλαγές πού έχουνε γίνει στά πρώτα κτίρια τής παληάς 'Αθήνας καί άμφιβάλλω άν όφ' υπάρχουν άκόμη σήμερα σπίτια τής έποχής εκείνης.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι πολλά βέβαια, αλλά μερικά υπάρχουν άκόμη καί σήμερα. Θέλεις νά σοθ πω ένα ; Τό 'Ωδεϊον 'Αθηνών στην όδόν Πειραιώς
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ηθελα νά στό θυμίσω. Πρέπει νά είναι παμπάλαιο αυτό τό κτίριο. 'Αλήθεια, από πότε χρονολογεΐται ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό 'Ωδαϊον 'Αθηνών ; Είναι από τ'ά πρώτα σπίτια τής 'Αθήνας στά 1835...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή, έδω κι'έκατόν τριάντα π'έντε χρόνια ; Εΐχε άπ'ό τότε 'Ωδεϊο ή 'Αθήνα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Όχι Γιάνγκο μου... Αυτό τό σπίτι, στην γωνία Πειραιώς καί Εύριπίδου, τό έκτισε κάποιος πλούσιος άθηναϊος τής έποχής πού έλέγετο Βλαχούτσης. Τό έκτισε για κατοικία του. Δέν ήτανε τόσο μεγάλο όσο είναι σήμερα. 'Ο Βλαχούτσης έκτισε μόνο τό κεντρικό τμήμα του σημερινού κτιρίου. "Όμως όταν ή πρωτεύουσα τής 'Ελλάδος μετεφέρθη από τό Ναύπλιο στην 'Αθήνα, ό Βλαχούτσης ένοίκιασε τό σπίτι του για τ'ά γραφεία τής βαυαρικής αντιβασιλείας... 'Αργότερα, έγνατεστάθη σ' αυτό τό κτίριο τό Πολυτεχνείον 'Αθηνών, έως τ'ά 1871, όταν τό Μετσόβειον Πολυτεχνείον απέκτησε τό κτίριό του στην όδόν Πατησίων.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί μετά τό Πολυτεχνείον, έγινε 'Ωδεϊον 'Αθηνών.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. Τότε, στά 1871, όταν ιδρύθηκε τό 'Ωδαϊο, κτίσανε άκριβώς στην γωνία καί μι'ά αίθουσα συναυλιών, τήν πρώτη πού κτίσθηκε καί λειτούργησε στην 'Αθήνα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξέρω ποι'ά λές : 'Η γωνία Πειραιώς καί Εύριπίδου, πού έχει μπροστά της μι'ά μικρή τριγωνική πλατεία. Μ'ά φαντάζομαι ότι στην αρχή δέν θ'ά έλειτούργησε σαν αίθουσα συναυλιών, αλλά

μᾶλλον σάν αἰθουσα ἐξετάσεων τοῦ ᾠδείου. Καί ὅπως ἔχω ἀκούσει  
σ' αὐτήν τήν μικρή αἰθουσα, πού ἦτανε πολύ κομψή στήν ἐποχή της  
ἔχουν δοθεῖ συναυλίες μεγάλων καλλιτεχνῶν, ἡ Νίνα Φωκᾶ, ἡ Φε-  
ράλδι...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σέρεις τί μου θυμίζεις Γιάγκο ; Τόν πατέρα τῆς Φεράλδι, τόν  
Ἰταλό Φραγκίσκο Φεράλδι πού ἔκτισε τό πρῶτο εὐπόσωπο ξενοδοχεῖο  
στήν Ἀθήνα : Τό ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας. Καί ξέρεις ποῦ ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά σέ ἐκπλήξω. Σέρω : Ἐκεῖ ὅπου εἶναι σήμερα ἡ Ἐθνική Τράπε-  
ζα στήν ὁδόν Αἰόλου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο. Δηλαδή ὄχι ἀκριβῶς στό κτίριο τοῦ ξενοδοχείου, ἀλλά  
στό διπλανό σπίτι, κάποιου Δομνάνδου. Ἐκεῖ στό σπίτι τοῦ Δομ-  
νάνδου ἐλειτούργησε ἡ Ἐθνική Τράπεζα. Στό διπλανό κτίριο ὕ-  
πηρχε πάντα τό ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας κι' αὐτήν ἀπό τήν πλη-  
ροφορία, τήν χρωστᾶμε στόν γάλλο συγγραφέα Γουσταῦ Φλωμπέρ  
πού διέμεινε σ' αὐτό τό ξενοδοχεῖο στά 1850. Πολύ ἀργότερα, στά  
1865, ἡ Ἐθνική Τράπεζα ἀγόρασε καί τό κτίριο τοῦ Φεράλδι, τό  
ξενοδοχεῖον τῆς Ἀγγλίας μετεφέρθη στήν πλατεῖα Συντάγματος  
καί ἡ Ἐθνική Τράπεζα ἐπεξετάθη καί στά δύο κτίρια στά 1865.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ ἄλλα λόγια, τό μοναδικό κτίριο τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας πού ὑφί-  
σταται ἀκόμη σήμερα χωρίς νά ἔχη ἀλλάξει προορισμό, εἶναι τό  
ᾠδεῖον Ἀθηνῶν.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ᾠδεῖον Ἀθηνῶν πού ὑφίσταται ἀπό τά 1871, δηλαδή ἐνενηντα  
ὀκτώ χρόνια. Σέ δύο χρόνια συμπληρώνει ἑκατονταετία.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἶναι πραγματικό μνημεῖο δηλαδή καί δέν θά πρέπει νά τό γκρεμ-  
σουνε ὅπως διάβασα τώρα τελευταῖα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μνημεῖο ὄχι μόνο σάν ᾠδεῖον Ἀθηνῶν, μά μνημεῖο καί γιά λό-  
γους κοσμικούς Γιάγκο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κοσμικούς λόγους ; Τί θέλεις νά πῆς ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Εάν βρεθῆ κανείς κοσμιογράφος πού νά θελήσῃ νά γράψῃ τήν 'Ιστορία τῆς Κοσμικῆς Κινήσεως τῆς 'Αθήνας, πρέπει ν'ἀρχίσῃ ἀπό τό σπῆτι τοῦ Βλαχούτση - τό σημερινό κτίριο τοῦ ὠδείου δηλαδή - γιατί ἐκεῖ ἐδόθη ὁ πρῶτος χορός τῆς νέας πρωτευούσης τῆς 'Ελλάδος. Διάβασε ἐδῶ Γιάγκο τί γράφει ἕνας χρονικογράφος τοῦ 1834 ...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἰς τόν χορόν τῆς οἰκίας Βλαχούτση, προσήλθε τό ἄνθος τῶν ὠραίων δεσποινίδων τῶν οἰκογενειῶν Φιλαλήθη, Γάσπαρη, Γεωργαντᾶ καί πολλῶν ἄλλων. Βασίλισσα ὄμως τοῦ χοροῦ ἦτο ἡ ὠραία σύζυγος τοῦ ἄγγλου λοχαγοῦ Φίνλεϋ. Οἱ προσκεκλημένοι ἐχόρευσαν μέχρι πρωΐας, ὑπό τούς ἤχους μελωδικῆς ὀρχήστρας, ἀποτελουμένης ἐξ ἐνός λαγούτου, ἐνός κλαρίνου καί μιᾶς κιθάρας. Προσεφέρθη λεμονάδα καί ἰσπανικός ἄρτος.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ισπανικός ἄρτος, παντεσπάνι Γιάγκο τούς προσέφεραν.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πάλι καλά. θυμᾶσαι τούς στίχους τοῦ Σουρῆ ἀπό μιᾶ ἀποικρηάτικη δεξίωσι ; "Ὅταν ἔρχισε ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου νά προβάλλῃ μᾶς ἐβγάλανε σταφίδες καί χαλβᾶ μέ σιμιγδάλι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί σέ λίγες μέρες ἔγινε ἄλλη μιᾶ τέτοια δεξίωσις στό σπῆτι τοῦ Παπαρρηγόπουλου πού ἦτανε πρόξενος στήν 'Αθήνα τῆς Ρωσίας. 'Αλλά μετά τούς δύο αὐτούς χορούς, τά γλέντια ἐσταμάτησαν γιατί ἔρχιζε νά ὀργιάζῃ ἡ λαϊκή φαντασία καί τό κουτσομπολιό, ἰδίως ὅταν δημοσιευθήκανε στίχοι ἀγνώστου ποιητοῦ τῆς ἐποχῆς - ὑπάρχει ὑποψία πώς ἦτανε στίχοι τοῦ Σούτσου - πού φουντώσανε τό κουτσομπολιό.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' αὐτοί οἱ στίχοι διεσώθησαν ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διάβασέ τους νά τούς ἀκούσουνε καί οἱ ἀκροατές μας
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ἡ σύζυγος τοῦ Φίνλεϋ, ~~καὶ~~ πασῶν ὠραιότητη γλυκεῖα καί γυμνόλαιμος, κομφή καί ἀβροτάτη ἐχόρευσε καί τσάμικον, ἐχόρευσε καί μπάλλον καί μετά τοῦ συζύγου τῆς καί συνοδῶν τῆς ἄλλων...

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καταλαβαίνεις λοιπόν Γιάγκο, ότι αυτός ο στίχος " και μετά του συζύγου της και συνοδών της άλλων... " φούντωσε τό κουτσομπολιό των αθηναίων πού δέν ήτανε συνηθισμένοι σέ τέτοιου είδους όλονύκτια ξεφαντώματα μέ λαούτο, μέ κιθάρα και κλαρινό... ~~επειδή~~
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μιά και φτάσαμε στά λαούτα και στά κλαρίνα, ἄς θυμηθούμε κι' ἕνα τραγούδι, ὄχι ἀκριβῶς ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, μά λίγο μεταγενέστερο : Τὴν παραμάννα... Ἡ κλειώ, ἡ καλή μας συνεργάτις θά μᾶς τὴν θυμίση.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) Ἡ παραμάννα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θέλεις νά ξαναγυρίσωμε Γιάγκο στίς πρῶτες κοσμικές ἐκδηλώσεις τῆς Ἀθήνας ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί βέβαια θέλω.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ " Ἄς ἀνεβοῦμε στήν Ἀκρόπολι λοιπόν.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί νά κάνωμε στήν Ἀκρόπολι ; " Ἐγινε καμμιά κοσμική δεξίωσις στήν Ἀκρόπολι τότε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ " Ὁχι κοσμική δεξίωσις, μά ἡ πρῶτη ἑορτὴ μέ ἐλληνικούς χορούς και ἀρχαία ἐλληνική πομπή.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μὴ μέ τρελλαίνεις...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Σκέφου ὅτι ὑπῆρχε τότε ἕνα ἰδιωτικό σχολεῖο στήν Ἀθήνα, τό Παρθεναγωγεῖο Χίλλ, πού ὑφίσταται ἀκόμη και σήμερα. Τό εἶχε ἰδρύσει ἕνας ἀμερικάνος ἱεραπόστολος ὁ Χίλλ. Αὐτός λοιπόν ὁ Χίλλ, στά 1833 ἔντυσε τίς μαθήτριές του στά κάτασπρα, τοὺς ἔβαλε λουλουδένια στεφάνια στά κεφάλια και κλαδιά μυρσίνης στά χέρια και ἔδωσε τὴν ἑορτὴ στήν Ἀκρόπολι.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι τί θά ἔγινε. Θά ξεσηκώθησαν ὅλοι οἱ ἀθηναῖοι γιά νά δοῦνε τό καινούργιο θέαμα. Φυσικά εἶχανε ~~εἶχε~~ κατεδαφισθεῖ ἐπειγόντως ὅλα τὰ τουρισπικτα πού ἦτανε κτισμένα δίπλα στόν Παρθενῶνα και στά Προπύλαια κι' ἔτσι τό Κάστρο εἶχε ἀπαλλαγεῖ

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο Γιάνκο. Ξέρεις ότι τήν 'Ακρόπολι οί παλαιοί άθηναίοι τήν λέγανε Κάστρο ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό δά έλειπε νά μήν τό ξέρω. Δέν θυμάσαι καί τό περίφημο τραγουδι του Μωραϊτίνη : Στής Πλάνας τίς άνηφοριές - πού γέρνουν οί κληματαριές ; Κάπου έκει λέει : Καί πάνω από τό Κάστρο της - τόν Παρθενώνα έχει γιά άστρο της...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τότε νά μάθης καί κάτι άλλο. "Εχομε μιά παλιά συνοικία στήν 'Αθήνα, τό Ριζόκαστρο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, τήν έχω άκουστά. Τό Ριζόκαστρο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρεις ποθ βρίσκειται ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν ξέρω, μά φαντάζομαι, όπως τό λέει κι'ή όνομασία της συνοικίας, θά βρίσκειται στους πρόποδες της <sup>'Ακροπόλεως.</sup> ~~Ακροπόλεως~~
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. Στίς ρίζες του Κάστρου. "Ολη εκείνη ή πλαγιά προς τήν Πύλη του 'Αδριανου, έχει άποικηθεί από τούς παλαιούς άθηναίους Ριζόκαστρο. Καί εΐχε έξαιρετική σημασία για τούς άθηναίους τό Ριζόκαστρο, γιατί έκει, στήν σημερινή όδόν Θόλου, εΐχε κτίσει ένα σπίτι εύρύχωρο τότε'ό αρχιτέκτων Σταματης Κλεάνθης καί σ'αυτό τό σπίτι έστεγάσθηκε τό πρώτο Πανεπιστήμιο της 'Αθήνας... Καί γράφει ο Σουρής για τούς πρώτους φοιτητάς ... διάβασε νά δης τί γράφει :
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Προσήρχοντο οί φοιτηταί καί εΐχαν μαυρο χάλι...  
'Εκαλύπταν τούς ώμους των μονάχα μ'ένα σάλι  
Άλλοι μέ κάππα βλάχικη καί άλλοι μέ κουβέρτα  
κι'έβλεπες στά φοιτητικά εκείνα σουρτα - φέρτα  
καί φουστανέλλες αναμίξ μέ βράκες καί άντεριά  
άπ'τήν 'Αθήνα, τά νησιά καί από τόν Μωρηά...  
Καί όλοι τους έσπούδαζαν μέ τόση φρονιμάδα  
νά γίνουν έπιστήμονες, νά σώσουν τήν 'Ελλάδα !  
Τό μεσημέρι τρώγανε σε μιά φτηνή λουάντα  
καί ο Καλοξημέρωμας... ζωγράφιζε τά πάντα !

ποιός ήτανε πάλι αυτός ο Καλοξημέρωμα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ένας σπουδαίος τύπος της 'Αθήνας. Θα μιλήσωμε και γι' αυτόν, αφού πρώτα θυμηθούμε κανένα παλιό τραγούδι.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν έχω αντίρρηση. Προτείνω μάλιστα να μᾶς τραγουδήση ή φίλη μας ή κλειώ ένα παλιό θαλασσινό τραγούδι : θάλασσα λεβεντοπνίχτρα.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) θάλασσα λεβεντοπνίχτρα  
θάλασσα φαρμακερή  
σύ πού κάνεις τό νησί μας  
πάντα μαύρα να φορή.

Δέν έχόρτασες απόμη  
θάλασσα τόσον καιρό  
από τά κορμιά πού τρώει  
τ' άλμυρό σου τό νερό ;

θάλασσα... τ' άλμυρό σου τό νερό.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ανυπομονώ να φτάσωμε στον Καλοξημέρωμα. Τί ήτανε αυτός ; Και γιατί τον λέγανε έτσι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ήτανε ζωγράφος...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ζωγράφος ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, ζωγράφος έλβετός. Το πραγματικό του επώνυμο ήτανε Βόλκενσμπέργκερ. "Εμεινε πολλά χρόνια στην 'Αθήνα και ζωγράφιζε τα πάντα. Μνημεία αρχαία, σπίτια μισογειρεμισμένα, τοπία, δέντρα, βρύσες... Μά δσα χρόνια κι' αν είχε μείνει στην 'Ελλάδα, δέν μπόρεσε να μάθη παρά μιά κέξι μόνο : Καλοξημέρωμα. Και τήν έλεγε για καλημέρα, για καληνύχτα, τήν έλεγε όταν τον ρωτούσαν τί ήθελε να φάη, τήν έλεγε για να φωνάξη κάποιον... Τί θα φᾶς σήμερα τσελεπή ; τον ρωτούσε ο λοικάντατζης...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλοξημέρωμα...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θέλεις καπνό και τσιγαρόχαρτο άφέντη ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλοξημέρωμα.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καλημέρα σου άρχοντά μου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καλοξημέρωμα.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τί απέγινε ὁ Καλοξημέρωμας κανείς δέν ἔμαθε ποτέ. Κάποτε ὁ Πιρβάνας ἔγραφε ὅτι αὐτός ὁ ἑλβετός ζωγράφος Βόλγκενσμπέργκερ, παντρεύτηκε στήν Ἀθήνα καί πέθανε ἐδῶ. Μερικοί μάλιστα παλαιοί ἀθηναῖοι λέγανε ὅτι εἶχανε ἰδεῖ καί τόν τάφο του στό πρῶτο νεκροταφεῖο. Ὅμως τό πιθανώτερο εἶναι ὅτι πήρε γυναῖκα ἀπό τήν Ἀθήνα μὰ ἔφυγε πάλι γιά τήν Ἑλβετία νά μάθη καί σ' ἄλλους νά λένε : Καλοξημέρωμα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαίνεται ὅτι τοὺς ξένους ~~ζωγράφους~~ ζωγράφους τοὺς τραβοῦσε τότε ἡ Ἑλλάδα. Λέγαμε πρίν ἀπό λίγο καί γιά τόν γερμανό Κέλενσμπέργκερ...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ἐκτός ἀπ' αὐτούς τοὺς δύο, ἔχομε καί τόν ἐγγλέζο Γιρὴν πού ἦρθε κι' αὐτός στά 1830 στήν Ἀθήνα καί ἔμεινε πέντε ἢ ἕξι χρόνια ζωγραφίζοντας κυρίως στήν Καισαριανή καί στά χωριά τῆς Ἀττικῆς. Κάποτε ἀνεῖ ὅτι τόν πιάσανε λησταί στήν Καισαριανή, μὰ ζωγράφησε τόσο ὕμωρα τό πορτραῖτο τοῦ ἀρχιληστή, ὥστε τόν ἄφησαν ἐλεύθερο καί τοῦ δῶσανε καί χαρτζιλίκι μάλιστα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Νά πού καί οἱ λησταί καμμιά φορά εἶναι φιλότεχνοι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τότε λοιπόν, σ' ἐκείνη τήν πρώτη ἐποχή τῆς Ἀθήνας πού ἐλέγετο ἐπισήμως, ὕχι πρ ωτεύουσα, ἀλλά κ α θ ἔ δ ρ α τῆς Ἑλλάδος, χρωστᾶμε καί μιᾶ πολύ συνηθισμένη σήμερα φράσι : Τόν πήρε τό σχέδιο... Δέν τό λέμε ; Σέ πήρε καί σένα τό σχέδιο ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, εἶναι πολύ κοινή καί γνωστή φρασις. Σχεδόν παροιμιώδης.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρεις πού τήν ὀφείλομε ; Ἡ Ἀθήνα πρίν γίνῃ καθέδρα τοῦ Κράτους, δέν ἦτανε κἄν πόλις. Χωράφια καί ἑμπέλια μέ μερικά σπιτάκια πού καί πού. Ὁ Ραγναβῆς γράφει ὅτι ὅταν ἔφτασε στήν Ἀθήνα, πρίν γίνῃ ἡ πρωτεύουσα, εὗρηκε περί τὰς οὐτακισίας καλύβας, ἐκ τῶν ὁποίων μερικοί λιθόκτιστοι οἰκίσκοι. Ἐπρεπε λοιπόν νά γίνῃ ρυμοτόμησις τοῦ τόπου...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καταλαβαίνω. Οἱ ξένοι ἀρχιτέκτονες καί μηχανικοί πού ἐκλήθη-

σαν για να ρυμοτομήσουν τόν τόπο, θά έκαναν πρώτα σχέδιο  
 και αυτό τό σχέδιο, θά περνούσε από διάφορα χωράφια και άμπέλια  
 και για να γίνουν οί δρόμοι, θά τά έκουτσούρευε... Αυτό δέν  
 είναι ; θά λέγανε λοιπόν τότε οί ντόπιοι ό ένας στόν άλλον :  
 Σέ πήρε και σένα τό σχέδιο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα. Καί ή φράσις έμεινε ώς τίσ μέρες μας μέ έλλη ή μέ  
 σχετική σημασία. Καί τραγουδούσαν τότε ει άθηναίοι :

Μου κόφανε τ' άμπέλι μου για να τό κάνουν στρατά  
 ανάθεμα τό σχέδιο και όλα ανάθεμά 'τα...

Και άπαντούσαν άλλοι :

'Αλλοί μου του καπόροικου, ή μοτρα μου τί γράφει  
 για δυό σοκάκια που άνοιξαν μου τρώνε τό χωράφι...

Και καταλήγανε όλοι μαζί σε μιá έπωδό, σ' ένα ρεφραίν :

Κάν'τό κέφι σου Κλεάνθη  
 και τό κτήμα μου έχάθη !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Ο Κλεάνθης ποιός ήτανε ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ο περίφημος αρχιτέκτων Σταμάτης Κλεάνθης που μαζί μέ τους γερ-  
 μανούς αρχιτέκτονες Κάνσεν, Σάουμπερτ και Κλέντζε, έκαναν τά  
 πρώτα σχέδια της ρυμοτομήσεως της νέας 'Αθήνας.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί για να ξεχάσουν τίσ πίκρες τους οί άθηναίοι, τό ρίχνανε  
 στό τραγούδι και λέγανε την 'Αραπιά... Τραγούδι συμβολικό έσω  
 γιατί έδειχνε τόν πόθο της φυγής από την 'Αθήνα. Ηά τό τρα-  
 γούδι αυτό που ήτανε τόσο εθθυμο, θά μας τό θυμίση τώρα ή  
 Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΔΡΑΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) θέλω να πάω στην 'Αραπιά  
 να βρω έναν 'Αράπη  
 βασιλκτσέλο - βασιλκτσό...  
 Ηά τόν ρωτήσω να μου πη  
 πως πιάνεται ή αγάπη  
 βασιλκτσέλο - βασιλκτσό...  
 κ.τ.λ. κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ομως Γιάγιο μου, ή ώρα πέρασε και πρέπει νομίζω να  
διακόψωμε...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θα διακόψωμε θέλοντας και μή. 'Αρεβουάρ λοιπόν για την  
έλλη Κυριακή, την ίδια πάλι ώρα...